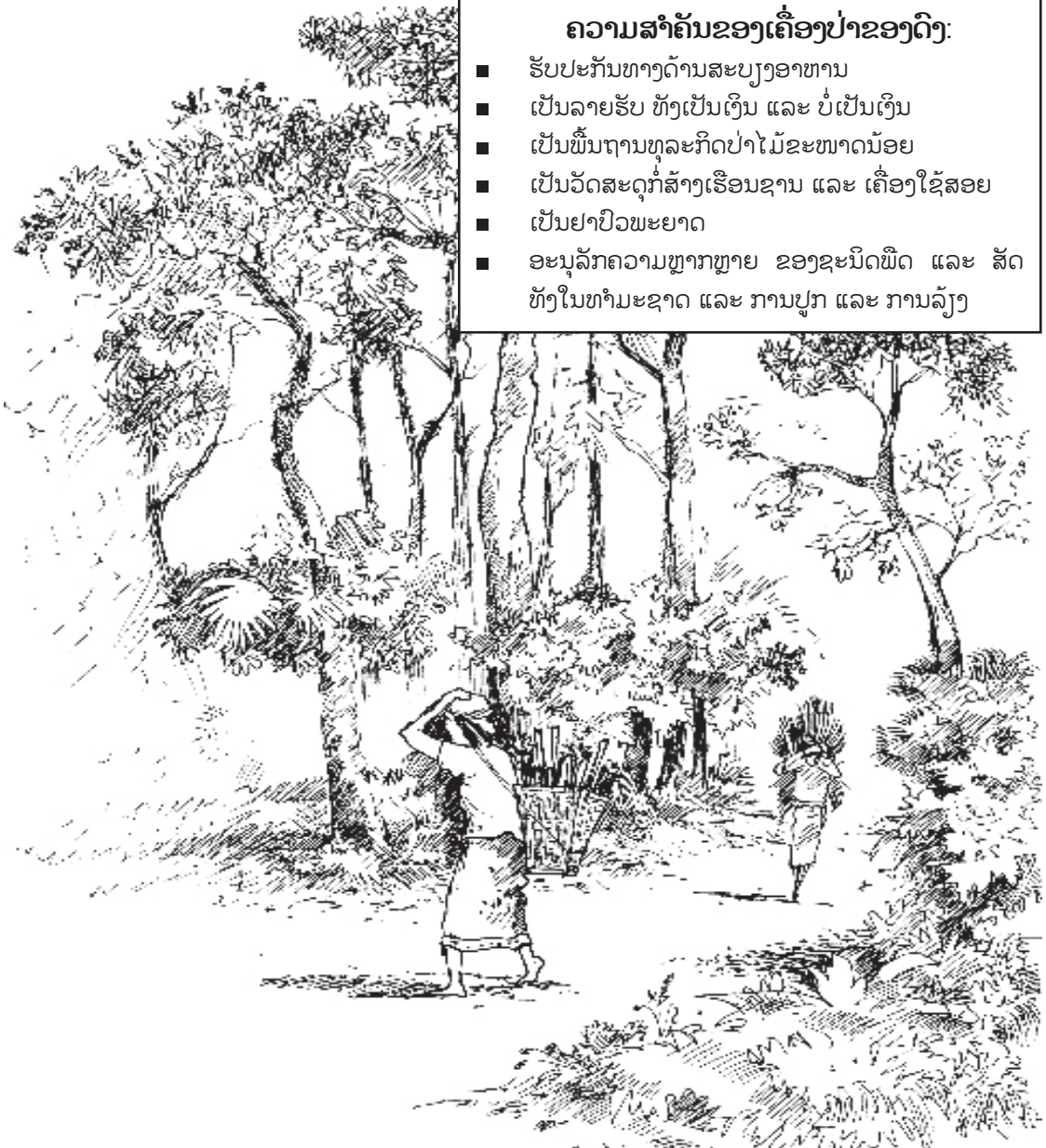

ຄວາມສໍາຄັນຂອງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ

ຄວາມສໍາຄັນຂອງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ:

- ຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ
- ເປັນລາຍຮັບ ທັງເປັນເງິນ ແລະ ບໍ່ເປັນເງິນ
- ເປັນພື້ນຖານທຸລະກິດປ່າໄມ້ຂະໜາດນ້ອຍ
- ເປັນວັດສະດຸກໍ່ສ້າງເຮືອນຊານ ແລະ ເຄື່ອງໃຊ້ສອຍ
- ເປັນຢາປົວພະຍາດ
- ອະນຸລັກຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ຂອງຊະນິດພືດ ແລະ ສັດ ທັງໃນທຳມະຊາດ ແລະ ການປູກ ແລະ ການລ້ຽງ

ການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ (ຄປດ) ແມ່ນເປັນສິ່ງສໍາຄັນໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຢູ່ໃນເຂດພູດອຍໄປຄຽງຄູ່ກັບການເຮັດກະສິກໍາ ແລະ ການລ້ຽງສັດ. ຄປດ ຈະມີບົດບາດ ໃນການຄຳປະກັນ ທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ແຫຼ່ງລາຍຮັບ ຂອງປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມເຂດພູດອຍ. ຄປດ ແມ່ນເປັນປັດໄຈພື້ນຖານ ໃນການພັດທະນາທຸລະກິດປ່າໄມ້ຂະໜາດນ້ອຍໃນເຂດຊົນນະບົດ ທັງນີ້ແມ່ນອີງຕາມຍຸດທະສາດ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ຂອງລັດຖະບານ. ຄປດ ຍັງເປັນຈຸດລິເລີ່ມ ເພື່ອກ້າວໄປສູ່ ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນ.

ຊະນິດ ຄປດ ທີ່ສົ່ງອອກ

ຊະນິດ ຄປດ ເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ

1. ດອກແຂມ (<i>Thysanolaema maxima</i>)	1. ຜັກປ່າ
2. ໝາກຕາວ (<i>Arenga westerhoutii</i>)	2. ໜໍ່ໄມ້
3. ບໍ່ສາ (<i>Broussonetia papyrifera</i>)	3. ຫວາຍ
4. ຍານ (<i>Styrax tonkinensis</i>)	4. ເຫັດ
5. ເບືອກເມືອກ (<i>Boehmeria malabarica</i>)	5. ສັດປ່າ
6. ເກດສະໜາ (<i>Aquilaria sp</i>)	6. ໄມ້ປ່ອງ
7. ໜໍ່ໄມ້ຂົມ (<i>Indisasa chinensis</i>)	7. ບໍ່ປຽດ
8. ໝາກແຫ່ງ (<i>Amomum sp</i>) ຊະນິດ ຄປດ ເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ	8. ໝາກໄມ້ປ່າ

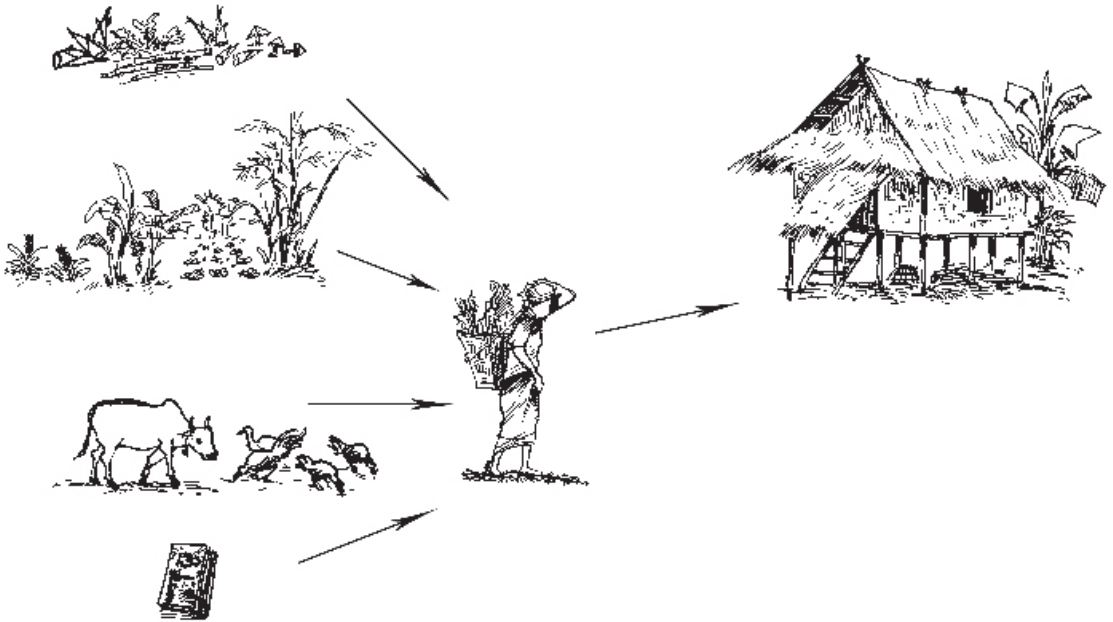
ຫຼາຍຊະນິດ ຄປດ ແມ່ນໄດ້ມາຈາກປະເພດປ່າໄມ້ຕ່າງໆ ແລະ ມາຈາກປ່າເລົ່າຫຼັງຈາກການເຮັດໄຮ່. ເອກະສານວ່າດ້ວຍການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ສ່ວນຫຼວງຫຼາຍຈະພັນລະນາລົງເລິກກ່ຽວກັບລະບົບການປູກຝັງພຽງຢ່າງດຽວສ່ວນການປັບຕົວເປັນປ່າເລົ່າແລະການພື້ນພູຂອງປ່າໄມ້ ແມ່ນຈະຖືເປັນປັດໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ຜົນຜະລິດພືດໄຮ່ ໂດຍການປັບປຸງຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ, ການເກີດຫຍ້າ, ແລະ ການປ້ອງກັນການເຊາະເຈື່ອນຂອງດິນແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມໃນຊ່ວງ 10 ປີ ຜ່ານມານີ້ ເຫັນໄດ້ຈະແຈ້ງວ່າ ຄປດ ແມ່ນມີບົດບາດສຳຄັນຫຼາຍຕໍ່ກັບຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຊາວພູດອຍ ໃນສປປ.ລາວ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຜົນຜະລິດທີ່ໄດ້ຈາກປ່າໄມ້ ພາຍຫຼັງການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່.

ບົດບາດຂອງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຕໍ່ກັບ ເສດຖະກິດຄອບຄົວຊາວພູດອຍ

ປະມານ 70% ຂອງປະຊາຊົນລາວ ອາໄສຢູ່ເຂດພູດອຍ ແລະ ປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຈຳນວນນີ້ມີອາຊີບຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ຊຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເປັນແບບປະສົມປະສານ (UNDP 2002). ພູມີປະເທດລັກຊະນະຕ່າງໆ ຂອງເຂດພູດອຍຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນເປັນຜົນມາຈາກ ປະຫວັດການເຮັດໄຮ່ທີ່ມີມາແຕ່ ດຶກດຳບັນຊຶ່ງມັນປະກອບມີ ຫຼາຍປະເພດປ່າໄມ້ ແລະ ປະເພດປ່າເລົ່າແຕກຕ່າງກັນຊຶ່ງໃນນັ້ນປະກອບມີ ຄປດ ທີ່ມີຄຸນຄ່າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍທີ່ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການສົ່ງອອກ ເພື່ອສ້າງລາຍຮັບ ແລະ ເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຄອບຄົວໃນເຂດຊົນນະບົດ.

- ລາຍຮັບຄອບຄົວທີ່ໄດ້ມາຈາກການຂາຍເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແມ່ນມີອັດຕາສ່ວນເທົ່າໆກັບລາຍຮັບທີ່ໄດ້ຈາກການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ລ້ຽງສັດ.
- ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະ ການຄຳປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແມ່ນມີສາຍພົວພັນກັນຢ່າງສະໝິດແໜ້ນ.
- ລາຍຮັບທີ່ບໍ່ອອກເປັນເງິນ ຫຼື ເພື່ອການນຳໃຊ້ພາຍໃນຄອບຄົວ ແມ່ນມີບົດບາດສູງກວ່າລາຍຮັບເປັນເງິນ ຢູ່ໃນລະບົບເສດຖະກິດຄອບຄົວ ຊາວກະສິກອນເຂດພູດອຍ.

ລາຍຮັບທີ່ບໍ່ເປັນເງິນນີ້ໄດ້ປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວສູງເຖິງ 75-84% ຂອງລາຍຮັບຄອບຄົວທັງໝົດ ຄປດ ປະກອບສ່ວນໃຫ້ເສດຖະກິດຄອບຄົວ ຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງ ຊຶ່ງມີຄ່າເທົ່າກັບ 269-398 ໂດລາ ຕໍ່ຄອບຄົວ ຕໍ່ປີ, ຕົວຢ່າງ: ລາຍໄດ້ຂອງຄອບຄົວໜຶ່ງທີ່ໄດ້ຈາກການທີ່ຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ໃນປີໜຶ່ງ ຖ້າຄິດໄລ່ເປັນເງິນແລ້ວແມ່ນໄດ້ຈາກ 69 ໂດລາ (ໃນແຂວງຄຳມ່ວນ) ຫາ 127 ໂດລາ (ແຂວງ ຫຼວງພະບາງ), ຖ້າຈະຄິດໄລ່ເປັນເປີເຊັນ ສະເລ່ຍກໍ່ປະມານ 45% ຂອງລາຍໄດ້ເປັນເງິນສົດ ຂອງຄອບຄົວໜຶ່ງ (Ropper ແລະ ທ່ານ ເກດພັນ 2000) Yokoyama 2003 ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ລາຍໄດ້ດັ່ງກ່າວນີ້ຖ້າໜ້ອຍກວ່າ 1/4 ຂອງລາຍໄດ້ທັງໝົດຂອງຄອບຄົວ: ຄອບຄົວຂອງຊາວລາວ ແມ່ນບໍ່ລິໂພກພືດ ແລະ ຜົນຜະລິດຈາກຫຳມະຊາດໂດຍກົງເປັນສ່ວນຫຼາຍ

ເວລາ ທີ່ໃຊ້ໃນການເກັບຫາ ຄປດ ແລະ ໃນການຜະລິດກະສິກໍາ

ຜົນການສຶກສາໃໝ່ໆນີ້ ຢູ່ແຂວງ ຜົງສາລີ ຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ ແຮງງານສະເລ່ຍສຸມໃສ່ການເຮັດກະສິກໍາ ໃນຄອບຄົວໜຶ່ງ ແມ່ນ 210 ວັນງານ ຕໍ່ປີ (Baudran 1999). ການສຶກສາກ່ຽວກັບການເກັບໜໍ່ໄມ້ຂົມ ທີ່ແຂວງ ອຸດົມໄຊ ເຫັນວ່າຄອບຄົວໜຶ່ງໃຊ້ແຮງງານ 195 ວັນງານ ຕໍ່ປີ (ມໍຣິສ & ສູນທອນ ເກດພັນ 2002). ນອກຈາກນີ້ ບັນດາຄອບຄົວເຫຼົ່ານັ້ນ ຍັງໄດ້ໃຊ້ເວລາໃນການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຊະນິດອື່ນໆອີກ ເພື່ອຂາຍເປັນສິນຄ້າເຊັ່ນ: ໝາກແຫ່ງ, ເປືອກເມືອກ, ເຫັດ, ແລະ ດອກແຂມ ຕາມລະດູການຕ່າງໆພາຍໃນປີ. ແຕ່ລະຄອບຄົວຍັງຕ້ອງໄດ້ຊອກຢູ່ຫາກິນຕາມທໍາມະຊາດ ເພີ່ມອີກ ເຊັ່ນ: ການກ່ຽວຫຍ້າ ຫຼື ຕັດໃບຄໍ່າມາມຸງເຮືອນ, ຕັດຫວາຍ ແລະ ໄມ້ປ່ອງ ແລະ ເຄື່ອງໃຊ້ສອຍອື່ນໆອີກດ້ວຍ. ນອກນັ້ນຍັງມີກິດຈະກຳປະຈຳວັນ ຄື: ການເອົາລົວ-ເອົາຟືນ, ເກັບຜັກ, ສ້ອນປາ (ປານ້ອຍ, ຫອຍ ປູ, ກຸ້ງ, ປາຊິວ) ແລະ ອື່ນໆ ເພື່ອເປັນອາຫານປະຈຳວັນ. ສະນັ້ນ ເຫັນວ່າເວລາທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການເກັບຫາ ຄປດ ຕໍ່ຄອບຄົວ ຕໍ່ປີ ຈະຫຼາຍກວ່າ ເວລາທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນ ການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ການລ້ຽງສັດ.

ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ກັບລະບົບຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງພັນທຸກໍາ

ປະຊາຊົນ ທີ່ທຳການເຮັດໄຮ່ຢູ່ເຂດພູດອຍຂອງ ສປປ ລາວ ສາມາດໃຫ້ຊື່ຊະນິດພັນ ຄປດ ເປັນຮ້ອຍໆ ຊະນິດທີ່ເຄີຍເກັບມາຈາກປ່າ, ຈາກປ່າເລົ່າ ແລະ ຫ້ວຍນ້ຳລຳທານຕ່າງໆ (Foppes et al. 2001). ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນນີ້ແມ່ນໜຶ່ງໃນລະບົບການຖ່າຍທອດ ທີ່ເຫັນໄດ້ແຈ້ງ ແລະ ສືບທອດກັນມາຫຼາຍສັດຕະວັດ. ລະບົບຄວາມຮູ້ອີກຢ່າງໜຶ່ງ ແມ່ນລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນ ພ້ອມທັງການຮັກສາຮີດຄອງປະເພນີ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງເກີດມີຄວາມຮັບຮູ້ພາຍໃນກຸ່ມນັກວິທະຍາສາດວ່າ ລະບົບຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນນີ້ ແມ່ນເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍານ ແລະ ເປັນຂອດກຸນແຈ ກ້າວໄປສູ່ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງພັນທຸກໍາ ຂອງພືດ ແລະ ສັດ ທີ່ສາມາດພົບເຫັນຢູ່ເຂດອາຊີຕາວັນອອກສຽງໃຕ້ (ສັນຕະສິມບັດ 2003).

ຊາວໄຮ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນຢ່າງແຂງແຮງເຂົ້າໃນການປົກປັກຮັກສາຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຜະລິດຕະພັນປ່າ ໃນເຂດພື້ນທີ່ຂອງເຂົາເຈົ້າ ໂດຍຜ່ານຂະບວນການເຮັດໄຮ່ ແລະ ການເກັບຫາ ຄປດ. ເພາະສະນັ້ນ, ລັດຖະບານ, ນັກຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ອົງການພັດທະນາຕ່າງໆ ບໍ່ຄວນມອງຂ້າມລະບົບຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ, ຄວນໄດ້ຄຳນຶງຢູ່ສະເໝີວ່າ: ບົດບາດຂອງການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ລະບົບຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ແມ່ນເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງທາງເລືອກ ໃນການຊົມໃຊ້ ຄປດ ແລະ ການປົກປັກຮັກສາ ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນ ທຳມະຊາດແບບຍືນຍານ.

ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ທຳໃຫ້ເກີດມີຫຼາຍປະເພດ ຄປດ ຄືແນວໃດ.

ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ທຳໃຫ້ພູມີປະເທດ ປ່ຽນແປງເກີດມີຫຼາຍປະເພດປ່າ ປະສົມປະສານກັນໄປ ຊຶ່ງໃນນັ້ນ ມີປ່າເລົ່າ ແລະ ປະເພດປ່າອາຍຸແຕກຕ່າງກັນ. ແຕ່ລະປະເພດປ່ານັ້ນ ໄດ້ມີຜົນຜະລິດ ຫຼື ຄປດ ປະເພດຕ່າງໆ ເກີດຂຶ້ນ.

ການເກັບຫາ ຄປດ ຈະບໍ່ຫາໄດ້ຈາກປ່າດົງທຳມະຊາດເທົ່ານັ້ນ, ຍັງມີຫຼາຍຊະນິດ ຄປດ ຍັງສາມາດຫາໄດ້ຈາກປ່າເລົ່າ, ທົ່ງຫຍ້າ ແລະ ເຂດດິນທາມ. ມີ ຄປດ ຫຼາຍຊະນິດ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປະເພດປ່າຕ່າງໆ ທີ່ມາຈາກການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່, ຊຶ່ງຈະຫຼາຍກວ່າ ໃນເຂດປ່າໄມ້ຊະນິດດຽວລ້ວນ (ປ່າປູກ, ປ່າດົງທຳມະຊາດ).

ຄວາມສະຫລັບ ສັບຊ້ອນຂອງພືດພັນໃນປ່າເລົ່າ ແມ່ນຂຶ້ນກັບ ອາຍຸຂອງປ່າເລົ່າ, ປະເພດດິນ, ຄວາມຄ້ອຍຊັນ, ແລະ ພືດພັນນາໆຊະນິດ, ຊຶ່ງພວກເຮົາຍັງບໍ່ທັນສາມາດເຂົ້າໃຈ ແລະ ຂຽນເປັນເອກະສານໄດ້.

ແນວໂນ້ມຂອງການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຢູ່ເຂດພູດອຍ ຂອງ ສປປ ລາວ

ການເກັບຫາ ຄປດ ໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງຢ່າງວ່ອງໄວໃນທົດສະວັດທີ່ ຜ່ານມານີ້ (ເລີ່ມແຕ່ປີ 1990 ມາ) ຊຶ່ງບໍ່ ເຄີຍປະກົດມີໃນປະຫວັດສາດ ຂອງຊາດລາວ. ບັນດາ 4 ປັດໄຈ ຕໍ່ໄປນີ້ ແມ່ນເປັນ ສາເຫດຫຼັກ ຂອງການປ່ຽນແປງ ໃນນັ້ນລວມມີ:

1. ການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງຕະຫຼາດ ຄປດ

ການຄ້າຂາຍເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໄດ້ມີທ່ວງທ່າເພີ່ມຂຶ້ນຢູ່ໃນບັນດາປະເທດໃກ້ຄຽງເຊັ່ນ: ຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ (Yokoyama 2003). ການສົ່ງອອກ ຄປດ ຂອງລາວກວມເອົາຫຼາຍລ້ານໂດລາສະຫະລັດຕໍ່ປີ. ຜະລິດຕະພັນຫຼັກທີ່ສົ່ງອອກຕະຫຼາດຈີນລວມມີປະເພດນຳໃຊ້ເປັນຢາ, ເປືອກໄມ້ຊະນິດມີກິ່ນຫອມ ແລະ ໄມ້ແປຮູບ, ແລະ ຈຳພວກຜະລິດຕະພັນ ທີ່ໃຊ້ເປັນອາຫານ ແລະ ເສັ້ນໄຍຕ່າງໆ.

ແນວໂນ້ມການນຳໃຊ້ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ໃນເຊິ່ງການຄ້າ ລວມມີ:

- ລາຄາຍັງຕໍ່າ, ຕະຫຼາດບໍ່ຈະແຈ້ງ ແລະ ການສົ່ງອອກເປັນຮູບແບບວັດຖຸດິບຊຶ່ງຍັງບໍ່ທັນມີການປຸງແຕ່ງ ຫຼື ການຄວບ

ຕາຕະລາງ 1. ປະເພດປ່າ ໃນເຂດພູດອຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ຜົນຜະລິດ ທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃນປ່ານັ້ນ (ໄປນລີນີ & ລຳໄຊ 1999).

ປະເພດປ່າ/ພືດ	ອາຍຸຂອງປ່າ/ພືດ	ຜະລິດຕະຜົນທີ່ເກັບໄດ້
ໄຮ່ເຂົ້າ	0-1 ປີ	7000 ແນວພັນເຂົ້າ, 40-60 ຊະນິດພືດອື່ນໆ
ປ່າເລົ່າອ່ອນ	1-4 ປີ	ຜັກຫຼາຍຊະນິດ, ຫຍ້າລ້ຽງສັດ ແລະ ຫຍ້າມຸງເຮືອນ
ທົ່ງຫຍ້າຖາວອນ	5 ປີ ແລະ ແກ່ກວ່ານັ້ນ	ຫຍ້າລ້ຽງສັດ
ປ່າເລົ່າແກ່	5-15 ປີ	ໝາກແໜ່ງ, ເປືອກເມືອກ, ໝາກຂ່າ
ປ່າໄມ້ປ່ອງ	5 ປີ ແລະ ແກ່ກວ່ານັ້ນ	ໝໍ້ໄມ້ ແລະ ລຳໄມ້ປ່ອງ
ປ່າແກ່	15 ປີ ຂຶ້ນໄປ	ໄມ້ ແລະ ຫວາຍ

ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກປ່າ ແລະ ການຄ້າປະກັນທາງດ້ານສະບຽງ

ການຄ້າປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແມ່ນຄວາມຈຳເປັນສຳລັບຊາວຊົນນະບົດໃນ ສປປ ລາວ. ໂດຍສະເພາະຢູ່ເຂດພູເຂົາສູງຊັ້ນບ່ອນທີ່ປະຊາຊົນຍັງມີການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່. ບັນດາຄອບຄົວສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນບໍ່ສາມາດຜະລິດເຂົ້າກຸ້ມກິນພາຍໃນປີ. ຍຸດທະສາດການປູກພືດຂອງຄອບຄົວ ທີ່ທຸກຍາກແມ່ນ:

- ຫາອາຫານຈາກປ່າ ເພື່ອຊິດເຊີຍການຂາດເຂົ້າກິນ
- ຂາຍ ຄປດ ເພື່ອຊື້ເຂົ້າ
- ຍືມເຂົ້າກິນ ແລະ ທິດແທນໂດຍການອອກແຮງງານ

ການສຶກສາກ່ຽວກັບ ການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກປ່າ ຢູ່ 3 ບ້ານທີ່ຂຶ້ນກັບແຂວງສາລະວັນ ຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ:

- ການຮັບປະກັນດ້ານສະບຽງອາຫານເປັນບັນຫາສຳຄັນເກືອບທັງໝົດຄອບຄົວ ໃນເຂດສຶກສາ.
- ທຸກຄອບຄົວ ໃນ 3 ບ້ານນັ້ນໄດ້ຊອກອາຫານອອກຈາກປ່າໃນແຕ່ລະວັນ.
- ຊາວບ້ານບໍລິໂພກຫຼາຍຊະນິດທີ່ໄດ້ຈາກປ່າຊຶ່ງມີທັງສັດ ແລະ ພືດ.
- ຜະລິດຕະພັນທີ່ໄດ້ຈາກປ່າ ແມ່ນເປັນແຫຼ່ງອາຫານ ທີ່ສຳຄັນ ເຊັ່ນດຽວກັບເຂົ້າ.

ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກປ່າ ມີຜົນປະໂຫຍດອັນສຳຄັນ ໃນການວາງແຜນ

ຍຸດທະສາດ ການຜະລິດສຳລັບປະຊາຊົນຕຸກຍາກ ເຊັ່ນ:

- ການຕອບສະໜອງ ແລະ ການເກັບກູ້
- ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ
- ຄຸນຄ່າທາງດ້ານໂພສະນາການ
- ຄຸນຄ່າ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທຳ
- ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກປ່າ ສາມາດທິດແທນເຂົ້າໄດ້ ໃນຍາມອິດຍາກຂາດແຄນ
- ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກປ່າສາມາດປ່ຽນເປັນເງິນເພື່ອຊື້ເຂົ້າ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງການເປັນໜີ້ສິນ

(ແຫຼ່ງທີ່ມາ: Clendon 2000)

ຄຸມຄຸນນະພາບ.

- ຍັງຂາດລະບຽບຫຼັກການ ເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອການຄ້າຂາຍ ຄປດ ແບບຍືນຍົງ.
- ການເກັບກູ້ຄປດ ເພື່ອເປັນສິນຄ້າໄດ້ເພີ່ມສູງຂຶ້ນ, ຊຶ່ງເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນຊຸດໂຊມລົງຢ່າງໜັກ ແລະ ວ່ອງໄວສຳລັບບາງປະເພດ ຄປດ ເຊັ່ນວ່າ ໄມ້ເກດສະໜາ, ເປືອກໄມ້ ເຊັ່ນເປືອກບົງ.
- ຄວາມຕ້ອງການດ້ານ ຄປດ ເພີ່ມຂຶ້ນຊຶ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດມີການລິເລີ່ມປູກ ຄປດ ບາງຊະນິດເພື່ອເປັນສິນຄ້າ ເຊັ່ນວ່າ ການປູກ ໝາກແຫ່ງ, ຢາງບົງ.

ຫ້ອງທີ 4: ຕົວຢ່າງ ຂອງການຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງຂອງແຫຼ່ງ ຄປດ ຍ້ອນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ

ຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃກ້ກັບປ່າ ສາມາດຄາດຄະເນ ການຫຼຸດລົງຂອງ ຄປດ ໄດ້ດີ. ປະຊາຊົນ ບ້ານໜອງຫີນ, ແຂວງຈຳປາສັກ ໄດ້ນຳໃຊ້ລະບົບການຈັດສັນຄຸ້ມຄອງຄປດໃນຫຼາຍຮູບແບບ ເຊັ່ນ: ການຄຸ້ມຄອງການຕັດຫວາຍແບບເປັນລະບົບກ້າວໄປສູ່ ການເກືອດຫ້າມການຫາປາຕາມລະດູການ ຫຼື ມີການເກືອດຫ້າມການລ່າສັດປ່າບາງຊະນິດ ຢ່າງສິ້ນເຊີງ.

ຄປດ	10 ປີ ຜ່ານມາ	ປະຈຸບັນ
ສັດປ່າ	ມີສັດປ່າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ: ເຕົ້າ ແລນ ໆ ກວາງ ຟານໄກ່ຂວາ ແລະ ນົກຫຼາຍຊະນິດ. ພວກເຮົາສາມາດໄປລ່າເອົາຢູ່ໃນເຂດໃກ້ບ້ານ. ບໍ່ມີການຊື້ ການຂາຍ. ມີແຕ່ຄົນພາຍໃນບ້ານເທົ່ານັ້ນຫາກິນ (ມີພຽງແຕ່ 9 ຄອບຄົວ)	ຫຼາຍຊະນິດຫາຍໄປ: ເຕົ້າ ໄກ່ຂວາ ແລະ ນົກຫຼາຍຊະນິດ. ບາງມື້ ຍ່າງເປັນ 48 ຊົ່ວໂມງກໍຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຫຍັງ. ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ ກວ້າງອອກ, ລາຄາສູງຂຶ້ນທຸກວັນ(ຟານໄກ່ໂຕໜຶ່ງ ລາຄາ 12.000 ກີບ). ມີຄົນນອກເຂົ້າມາລ່າສັດ ໃນເຂດບ້ານ. ປະຈຸບັນ ມີ 57 ຄອບຄົວ.
ປາ	ເຮົາສາມາດຫາໄດ້ 4-5 ກິໂລ ພາຍໃນໜຶ່ງຊົ່ວໂມງ. ພວກເຮົາມີພຽງແຕ່ 9 ຄອບຄົວ. ບໍ່ມີການຊື້ ການຂາຍ. ບໍ່ມີການຫາແບບທຳລາຍ, ໃຊ້ແຕ່ແຫມອງ ແລະ ລອບ, ໄຊ	ຫາປາເຄິ່ງຊົ່ວໂມງກໍບໍ່ໄດ້ເຄິ່ງກິໂລ. ບໍ່ມີປາກິນພຽງພໍສຳລັບຊາວບ້ານ 57 ຄອບຄົວ. ຕະຫຼາດພາຍນອກຕ້ອງການຫຼາຍ (2500 ກີບ/ກລ). ຄົນນອກມາຫາປາແບບທຳລາຍ: ລະເບີດ, ປືນ, ຢາເບື້ອ. ຫຼຸດລົງເຖິງ 90%
ຫວາຍ	ໃນໜຶ່ງວັນ ສາມາດຕັດໄດ້ເຖິງ 300 ລຳ ຫຼື ເອົາໄດ້ຕາມແຮງ. ພວກເຮົາສາມາດເອົາຫວາຍເສັ້ນໃຫຍ່ໄດ້ຢ່າງສະບາຍ, ແຕ່ດຽວນີ້ມີແຕ່ເສັ້ນນ້ອຍ	ໃນມື້ໜຶ່ງສາມາດຕັດໄດ້ພຽງແຕ່ 20-30 ລຳ. ໃນສອງປີມານີ້ມີການຕັດຫຼາຍຂຶ້ນ, ໄດ້ລາຄາ 200 ກີບ/ລຳ. ຮູ້ຢູ່ວ່າບໍ່ມີໂກຕາ ແຕ່ພວກເຮົາຕ້ອງການຂາຍ.

ການຜັນປ່ຽນ ໃນການເກັບກູ້ ຄປດ 3 ຊະນິດ ໃນຊ່ວງເວລາ 10 ປີຜ່ານມາ (1989-1999), ປະເມີນໂດຍ ຊາວບ້ານ ໜອງຫີນ, ແຂວງຈຳປາສັກ, 17/2/99 (ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ໂຢສ & ສຸນທອນ ເກດພັນ 2000).

2. ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ

ຈາກການຄາດຄະເນ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນດ້ວຍອັດຕາ 3.5% ຕໍ່ປີ, ປະຊາກອນລາວຈະເພີ່ມຂຶ້ນ ທົບເທົ່າຕົວ ໃນອີກ 20 ປີຂ້າງໜ້າ (Foppes et al. 1993). ຖ້າຫາກວ່າບໍ່ມີການປ່ຽນແປງໄປສູ່ລະບົບ ກະເສດສຸມໃຫ້ຫຼາຍກວ່ານີ້, ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ຮອບວຽນການເຮັດໄຮ່ສິນລົງຈົນກະທັ້ງວ່າການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ອາດຈະ ເປັນໄປບໍ່ໄດ້ ແລະ ຈາກນັ້ນກໍຈະບໍ່ເຫັນ ຄປດ ຕໍ່ໄປອີກ. ຕາມການບອກເລົ່າຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ ຫຼາຍບ່ອນ ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຄປດ ໄດ້ຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງໃນໄລຍະສິບກວ່າປີມານີ້. ສິ່ງທ້າທາຍມີຢູ່ວ່າຈະເຮັດແນວໃດໃຫ້ມີການປະສານ ສົມທົບກັນ ລະຫວ່າງການອະນຸລັກ ຊັບພະຍາກອນຢູ່ເຂດພູດອຍ ແລະ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ. ການຄຸ້ມຄອງ ຄປດ ແບບຍືນຍົງຢູ່ໃນ ທຳມະຊາດເປັນຍຸດທະສາດໜຶ່ງ ໄປຄຽງຄູ່ກັບການປູກ ຄປດ. ເພາະສະນັ້ນການສຶກສາຄົ້ນ ຄວ້າ ກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອພັດທະນາການປູກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໃນປັດຈຸບັນ.

3. ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະ ຄປດ

ການເຮັດໄຮ່ ຖືວ່າເປັນຕົ້ນເຫດຂອງການມ້າງເພທຳລາຍປ່າ, ແຕ່ຢ່າງໃດກໍດີຜົນການສຶກສາຫຼາຍຄັ້ງຜ່ານມາ ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ການຕັດໄມ້ເປັນສິນຄ້າ ແລະ ການປູກພືດຢ່າງອື່ນ (ກາເຟ, ຍາງພາລາ) ກໍເປັນການທຳລາຍປ່າດົງໃນ ສປປ ລາວ ອີກ ດ້ວຍ (Ducortieux 2000; ທະນາຄານໂລກ 2001). ການທຳລາຍປ່າໄມ້ ເພື່ອ ເປົ້າໝາຍທຸລະກິດ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ການທຳລາຍແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນ ຄປດ ໄປພ້ອມໆກັນຊຶ່ງໃນນີ້ແມ່ນເປັນການສັງເກດການຂອງຊຸມຊົນ ຊາວຊົນນະ ບົດ.

4. ຜົນກະທົບຈາກລະບົບການມອບດິນ-ມອບປ່າ ຕໍ່ ຄປດ ຢູ່ເຂດພູດອຍ

ນະໂຍບາຍການແບ່ງດິນ-ແບ່ງປ່າ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ພື້ນທີ່ປ່າເລົ່າຫຼຸດນ້ອຍລົງ ຊຶ່ງ ມັນໄດ້ສົ່ງຜົນສະທ້ອນ ເຖິງການຫຼຸດລົງຂອງຜະລິດຕະພັນ ຄປດ ເຊັ່ນກັນ. ນະໂຍບາຍການມອບດິນ-ມອບປ່າ ຄວນ ມີການທົບທວນຄືນ ເພື່ອເຮັດແນວໃດ ເຮັດໃຫ້ຊາວຊົນນະບົດ ທີ່ຍັງເຮັດໄຮ່ຢູ່ນັ້ນ ໄດ້ມີເນື້ອທີ່ໝູນວຽນຍາວນານ ພຽງ ພໍ ຊຶ່ງໃນນັ້ນ ຊາວຊົນນະບົດກໍຈະໄດ້ຊົມໃຊ້ ແລະ ເກັບກູ້ ຄປດ ຍາວນານອີກຕໍ່ໄປ.

ສະຫຼຸບ

ສິ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ ຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນ ໃຫ້ເກີດມີຄວາມທຸກຍາກເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ທັງເປັນການສູນເສຍແຫຼ່ງຊັບ ພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຊີວະນາໆພັນ. ຄປດ ມີຄວາມສຳຄັນ ຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະ ຊາຊົນໃນເຂດພູດອຍ ລວມທັງການເປັນແຫຼ່ງລາຍຮັບ ແລະ ການນຳໃຊ້ໃນການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນ. ການຖາງ ປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ຄປດ ແມ່ນມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງໃກ້ຊິດ ແລະ ທັງສອງປະເດັດນີ້ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງລະບົບຄວາມ ຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ຊຶ່ງຄວນອະນຸລັກ ເພື່ອການນຳໃຊ້ແບບຍືນຍົງ ແລະ ອະນຸລັກແຫຼ່ງພັນທຸກຳທຳມະຊາດ ແລະ ຜ່ານລະບົບ ກະສິກຳ. ການພັດທະນາລະບົບຮອບວຽນ ການຜະລິດ ຄປດ ແບບຍາວນານ ທີ່ມີຄວາມແທດເໝາະກັບສະພາບນິ ເວດ ເຂດພູດອຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ນັ້ນຖືວ່າເປັນຍຸດທະສາດ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ເປັນການ ປົກ ປັກຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳ ແລະ ອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນຂອງພືດ ແລະ ສັດທີ່ມີຢູ່ໃນທຳມະຊາດ ແລະ ໃນລະບົບການຜະ ລິດກະສິກຳ.

Selected references

- Baudran, E. 1999. Etude du systeme agraire du nord du district de Phongsaly. CCL. Vientiane.
- Ducourtieux, O. 2000. Agriculture & Deforestation in Laos: the machete, an alibi for the chainsaw? CCL. Vientiane.
- Foppes, J. et al. 1993. Shifting ideas about shifting cultivation: Shifting Cultivation in Lao PDR. UNDP. Vientiane.
- Foppes, J. & Ketphanh, S. 2000. Forest Extraction or Cultivation? Local Solutions from Lao PDR. Paper presented at the workshop on the evolution and sustainability of "intermediate systems" of forest management, FOREASIA, 28 June- 1 July 2000, Lofoten, Norway. FOREASIA.
- Morris, J. & Ketphanh S. 2002. Bitter bamboo and sweet living: Impacts of NTFP conservation activities on poverty alleviation and sustainable livelihoods - A case study for Lao PDR. IUCN. Vientiane.
- Pollini, J. & Lamxay, V. 1999. Analyse d'un terroir villageois: Ban Tintok, District de Luang Nam Tha. Project de Développement Rural Intégré de Luang Nam Tha, Union Européenne.
- Santasombat, Y. 2003. Biodiversity, local knowledge and sustainable development. Regional Centre for Social Science and Sustainable Development, Chiang Mai University.
- UNDP 2002. National Human Development Report Lao PDR 2001. UNDP. Vientiane.
- Yokoyama, S. 2003. A Geographical Study on the Basis for Existence of Mountainous Villages in Northern Laos. University of Tsukuba, Japan.

This paper is adapted from: "Non-Timber Forest Products for Poverty Reduction and Shifting Cultivation Stabilisation in the Uplands of the Lao PDR" in Poverty Reduction and Shifting Cultivation Stabilisation in the Uplands of Lao PDR: Technologies, approaches and methods for improving upland livelihoods. NAFRI. 2005.

Authors:

Joost Foppes (jfoppes@snnworld.org) and Sounthone Ketphanh (sounthone53@yahoo.com)

Improving Livelihoods in the Uplands of the Lao PDR was produced in 2005 by NAFRI, NAFES and NUOL.